

Ўзбекистон Республикаси Мустақиллик куни
— 1991 йил 1 сентябрдан чиқа бошлаган

ПАНШАНБА КҮНЛАРИ ЧИҚАДИ

1996 йил май-июн

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ХОТИН-ҚИЗЛАР ҚҲИТИСИ, БОЛАЛАР ЖАМҒАРМАСИ ВА «СОҒЛОМ АВЛОД УЧУН» ХАЛҚАРО ХАЙРИЯ ЖАМҒАРМАСИ ҲАФТАЛИГИ

• Баҳоси эркин нарҳда

1 ИЮН — ХАЛҚАРО БОЛАЛАРНИ ҲИМОЯ ҚИЛИШ КҮНИ

БОЛАЛИК

Виқорли тоғларда қорлар бор ҳали,
Ҳали ухлаётир унда болалик.

Орзу огушида унинг хаёли,
Умиди дарёдек покдир деярлик.

Ҳали осмонларга қараб туймаган,
Мусаффо туйгудан унинг кўзлари,
Гуёки фаришта гамни билмаган,
Хотира кўрмаган босган излари.

Майсалар исини эртакка йўйиб,
Ҳали унутмаган уз алласини.

Муъжазгина қалбни дунёдек севиб,
Қуёшдек ҳис қилар кенг даласини.

Ҳали тушларига кирар орзулар,
Суюкдан - да суюк босган қадами.

Фақат олдиндадир — олдинда улар.
Унинг қўйнида-ку севинч имкони.

Виқорли тоғларда қорлар бор ҳали,
Ҳали ухлаётир унда болалик.

Орзу огушида унинг хаёли,
Умиди дарёдек покдир деярлик ...

Олим БЕКНАЗАР

УШБУ СОНДА:

- 3-БЕТ: МЕҲРИНГ ОМОНАТ ЯПРОҒИ
- 5-БЕТ: «БОЛАЛАР ДУНЁСИ» (байрам саҳифаси)
- 6-БЕТ: ЎЗ УЙИМДА БЕГОНАМАН

КЕЛГУСИ СОНЛАРДА:

- КЕМТИКЛИК АСОРАТЛАРИ
- ЮКИНГ МУНЧА ОФИР, МУРОСА
- БАҲОР СЕНГА ЎХШАЙДИ, СИНГЛИМ

Ҳозирги кунда вилоятимизда 250 та хусусий фирма ва кичик корхоналарга, 120 дан ортиқ деҳқон-фермер хўжаликларга аёллар раҳбарлик қилмоқдалар. Бозорнинг ўзига хос қонунлари амал қилаётган бир шароитда аёлларни унинг қаршисида ҳимоясиз ва ночор ҳолда қолдирмаслик, уларни кўпроқ иқтисодий ва ҳуқуқий билимлар билан қуроллантириш мақсадида 4 та шаҳар, 15 та туман хотин-қизлар кўмиталари қошида «Тадбиркор аёл» уюшмалари тузилди. 1995 йил декабрдан вилоят «Тадбиркор аёл» уюшмаси ҳам ўз фаолиятини бошлади. Тадбиркорлик йўлига кириб, мустақил республикамиз раўнақи йўлида меҳнат қилишга интилаётган, бозорни тўлдиришга ҳаракат қилаётган аёллар сафини кенгайтириш, фаолиятларини ривожлантиришга кўмаклашиш ана шу уюшманинг вазифаси ҳисобланади.

Республика Вазирлар Маҳкамасининг ўтган йил июл ойидаги «Хусусий тадбиркорлик ва кичик бизнесни қўллаб-қувватлаш фонди (бизнес фонд) ташкил этиш ҳамда унинг фаолияти ма-

салалари тўғрисида»ги қарорини ба-жара бориб, бизнесни сўғурта йўли билан ҳимоя қилиш бўйича «Мадад» сўғурта агентлиги ташкил этилди. Шу йилнинг биринчи чорагида у тадбиркор аёлларга жами 10 миллион 71 минг сўмлик имтиёзли қарз берди. Ана шундай имтиёзли қарз олган 16 нафар аёллар хусусий корхоналарини тиклашга муваффақ бўлишди. Айниқса 15 фарзанднинг онаси Хосиятхон Мўйдинованинг «Юлдуз» кичик корхонаси, Мўъта-

12 таси ҳунар лицейларига, 3 таси биз-нес-мактабларига айлантирилди. Ҳозирда бу лицей ва мактабларда 5093 нафар ўқувчи таълим олмақда. Кўпроқ қизларга ҳунар сирлари ўргатилаётган масканлар бизнинг доимий назорати-мизда турибди. Ҳунарманд қизларимиз қўли билан яратилаётган маҳсулотлар-ни кўриб қувонаямиз. Масалан, Бог-дод миллий ҳунармандчилик лицейи нақошлари республика кўрик-танлови-да учинчи ўринни олдилар.

радиган, қолаверса, нафақат маънавий, балки жисмоний ҳолдан толдирадиган бундай тадбиркорлик ва ишбилармон-ликнинг баҳридан ўтиш вақти келди. Четдан маҳсулот ташиб, юртимизни, элимизни бой қила олмаслигимизни муҳтарам Президентимиз бир неча бор таъкидлаганлар.

Устига-устак ёш-ёш қизларимиз кеч-гача, ҳатто тунларда чанг ютиб олиб-сотарлик қиладилар. Бунинг ўрнига уларга момоларимиз, бувиларимизни ҳнурмандчилик сирларини ўргат-сак қандай яхши бўлади.

Тадбиркор аёлларга ҳар қандай им-кониятларни яратиб, уларга ҳалақит бераётган ҳар қандай сунъий тўсиқ-ларни олиб ташлаш, улар орттирган бой тажрибаларни ёйиш, ҳар қада-да уларга мадад бўлиш бизнинг бош вазифамиз бўлиб қолиши учун мав-жуд имкониятлардан бундан буён ҳам фойдаланаверамиз.

Замира ХОЛИМАТОВА,
Фаргона вилояти ҳокимининг ўринбо-
сари, вилоят хотин-қизлар кўмитаси раи-
си

• АЁЛ ВА БИЗНЕС

Келажак ҳақиқий тадбиркорларники

бархон Остонақулованинг «Ким ошди» савдоси орқали сотиб олган хусусий фирмаси «Мадад»нинг мадади билан ривожланиб, юмшоқ мебеллар, стол-стуллар, сут маҳсулотлари ишлаб чи-қариш кундан-кунга ортиб борапти.

Тадбиркорлик, ишбилармонлик бир-овнинг зўри билан шаклланиб қол-майди, албатта. У инсоннинг қонида, юрагида бўлиши керак. Аммо чин дил-дан тадбиркорлик билан шугулланиш-ни истаб, нима қиларини билмаётган-лар ҳам йўқ эмас. Шу боисдан ҳам Кў-қондаги «Тадбиркор аёл» уюшмаси қо-шида бизнес мактаби ташкил этилди. Мактабда маркетинг, бозор иқтисоди-ёти ва тадбиркорлик, банк иши, ҳисоб-чи ва компютер билан ишлаш, солиқ тизимини ўрганиш, тадбиркорликнинг ҳуқуқий ҳимояси чуқур ўргатилмоқда. Ана шундай мактабларни бошқа туман-лардаги уюшмалар қошида ҳам таш-кил этиш чоралари кўриляпти.

Вилоятда келажак тадбиркорларини тарбиялашга ҳам эътибор қаратиляпти. Ҳунар-техника билим юртларидан

Ҳозирча бизнинг бозорларимиз чет-дан келтирилган товарлар билан тўла экан, ҳали тадбиркорлик аниқ ва тўғри йўлга тушиб кетди, дея олмаيمиз. Де-мак, биз ҳали тадбиркорлик ҳаракати-ни ривожлантириш, уларни қўллаб-қув-ватлашда жуда кўп ишлар қилишимиз зарур. Токи ўзимиз, қолаверса, хори-жий ҳамкорларимиз билан бирга чи-қарган маҳсулотларимиз бошқаларни-нг товарларини, у озик-овқатми ёки са-ноат молими, сиқиб чиқарсин.

Кези келиб қолди, шу ўринда биз, хотин-қизлар кўмиталари эътиборини қаратишимиз жуда-жуда зарур бўлган бир масала ҳақида ҳам тўхталиб ўтсам. У ҳам бўлса, аёлларимизнинг хориж-дан машина-машина, қоп-қоп товар олиб келиб, бозорларга кеча-кундуз ин қуриб олиб оилани, бола-чақани ну-ритиб юбораётганлари ҳақида. Кимлар-дир бу ҳолларни тадбиркорликка йўймоқдалар. Бизнингча, бундай та-дбиркорликнинг бизга мутлақо кераги йўқ. Фарзандлар тарбиясини, аёлнинг, беканинг оиладаги ўрнини издан чиқа-

• Кишлоқ нафаси

ЧАВАНДОЗ

Полвонлар яна ҳам аса-бийлашади. Полвон хал-қи ориятли бўлади. Улар зот учун эмас орият учун курашади.

Бир пайт тўдада сил-жиш бўлади. Отлар ую-ри аста-секин ҳаракатла-на бошлади. Тўданинг ичидан оқ бўз яшиндек отилиб чиқади. Полвон аччиқ устида бўзни қам-чилайди. От ҳам тўдани ортда қолдириб улоқни судраб қўшдек учиб ке-тади. «Ҳалол-ҳалол, бўз-нинг зотини беринг» дея бакавул жар солади. Бўз-нинг устида кетаётган полвон эса бакавулнинг сўзларига ҳам қўлоқ сол-майди. Улоқни узанганда маҳкам босганича бутун сойлиқни бир айланиб чиқади.

Бу бизнинг Нормўмин полвон бўлади. Нормў-мин деганимиз Қашқада-ренинг Чиялисидеа туғил-ган. Унинг отаси ҳам машҳур чавандоз ўтган. «Зўрнинг боласи ҳам зўр бўлади» дегандай Нормўминнинг «зўр» бўлишини овулдошлар бола-лигидаёқ пайқашган. Овулдошларни-нг бу билгидан кейин орадан неча қовун пишғи ўтди.

Ҳозир Нормўмин полвоннинг ёши ўттиздан ошган. Белида қувват, би-лагада куч тўлган пайти. У қишлоқ-

дошларининг ишончи-ни оқлади — катта пол-вон бўлди. Бугун Қаш-қадарё томонларда Нормўмин десангиз «полвон Нормўминма» дейишади одамлар. Хуллас ўтган йиллар Нормўминнинг бўйнига шундай «айб» илди.

Бир тўйда Нормў-мин полвон саккиз ма-ротаба улоқ айирди. Бу айтишга осон. Тўйдаги улоқнинг оғирлигини кўпқари чопган одам билади. Нормўмин полвон бўл-са «Ё пирим!» дея сак-киз марта улоқ айир-ди. Полвондан бунинг сабабини сўрасам «ху-до қарашди» дейди соддагина қилиб.

Мен полвонга зим-дан қарайман. Чайир, сертомир қўллари ҳам-ма нарсага қодирдек туюлади менга. Биз узоқ сўхбатлашамиз. Гоҳ зўшиб, гоҳ вазмин гурун беради полвон. Мақтасам ҳижолат тор-

тади. «Ҳамма қаторимиз-да ука, кў-пам зўр эмасмиз» дейди, жилмайиб. Мен эса, сиз барибир зўрсиз, дег-гим келади. Лекин айтмайман. Бу гап унинг кўнглига тегиши мумкин. Ор-тиқча мақтов унга ҳақоратдек туюла-ди. Чунки у полвон. Худдин эмас.

Абдурауф ПАРДАЕВ

• Муассисларимиз фаолиятдан

Фойдали АНЖУМАН

«Соғлом авлод учун»

Халқаро хайрия жам-гармаси узининг вилоят ва туманлардаги бўлим-лари фаолиятини қу-чайтиришга катта эъти-бор қаратмоқда. Ташке-нт вилоятининг Ян-гийул туманида утқа-зилган семинар-кенгаш ҳам шу мақсадда уюш-тирилди. Унда жамгар-манинг барча вилоят бў-лимлари директорлари, туманлардаги таянч пун-ктлари раҳбарлари қатнашдилар. Семинар-кенгаш иштирокчилари Тошкент вилоят бўлими ва Янгийул тумани тая-нч пункти томонидан амалга ошириляётган иб-ратли ишлар билан та-нишдилар, тажриба ал-машдилар, ўзлари учун фойдали йўл-йуриқлар олишди.

• Ахборот «ТУРКИСТОН»ДА СЎНГГИ ҚЎНФИРОҚ

Мактабларда яна бир ўқув йили якунланганлигини билдириб сўнгги қўнғироқ жаранглади. Жойларда ўқувчиларнинг битирув кечалари бў-либ ўтмоқда.

Жумладан, 25-28 май кунлари пойтахтимиздаги муҳташам «Тур-кистон» саройи бир қатор мак-табларнинг битирувчи синф ўқув-чилари билан гажум бўлди. Ёш-лар севган гуруҳлар ва қўшиқчи-лар иштирокида кейинги икки йил давомида утқазиб келинаёт-ган ушбу катта байрамнинг таш-килотчиси Тоҳир Содиқов, Баҳо-дир Пулатов ва «Болалар шоу маркази» дир.

Мактабни бундан 5-10 йил ав-вал, ҳатто ундан илгарироқ би-тирганлар ҳам ўзларининг сўн-ги қўнғироқларини орзиқиш би-лан эслашади. Лекин, тан олиш керакки, уларнинг ҳозирги бити-рувчиларга ҳаваслари келса ар-зийди. Ахир, уларнинг пайтида шаҳарнинг энг қуркам ва ҳаша-матли саройлари бир неча қул-лаб ёшларнинг ихтиёрига бериб қўйилмасдида. Қолаверса, саҳна-да илк қадамларини қўяётган «Ҳаёт», «Камрон», қўшиқлари-ни барча ёшлар севиб тинглайдиган «Хужа», «Байрам» ва албат-та «Болалар» гуруҳлари, Воқиф ва Жавоҳир Зокировлар, Отабек Мадраҳимов, Бону ушбу кечани-нг бир умр ўқувчиларнинг ёди-дан чиқмайдиган, йиллар утиб ўзгача бир орзиқиш билан эслаб юришадиган кунлари бўлиб қо-лишига уз ҳиссаларини қўши-лар. Пиротехникачи Жалолиддин Дустмухамедовнинг саъй-ҳаракат-лари туғайли қоронгулашиб қол-ган осмонда қалбларга ўзгача ҳая-жон бағишлаб ранго-ранг мушак-лар порлади.

Эрта-индин битириш имтиҳон-ларини топшириб, катта ҳаёт са-ри учирма бўладиган ўқувчилар хотирасида «Туркистон»да ўтган сўнгги қўнғироқлари, мактаб-да-ги бегубор, орзулардек оппоқ йил-лари бир умр муҳрланиб қолиши аниқ.

Оҳиста ЖАМШИД қизи

—Машинамни Нодийнинг челақчасига айишганимни ойим билса уйишаймикан?..

СЕВИМЛИ ҲИЙИНЧОҚ

Ҳар бир мамлакатнинг ўз миллий кўғирчоғи бўлиб, улар турлича кийинтирилиб, безатилган. Келинг, азиз болажонлар, шулардан айрим-бирини сизларнинг эътиборингизга ҳавола қиламиз.

● Голландиянинг «Катринка» кўғирчоғи ёғоч туфли ва ажойиб шляпача билан безатилган.

● Шотландия болаларининг сеvimли кўғирчоғи «Санди» шотланд юбкачаси билан ажралиб туради.

● «Грета» исмли швед кўғирчоғига бурма англи кўйлакча ва йўл-йўл фартукча кийгизилган.

● Испаниянинг «Долорес» деб номланадиган кўғирчоғи ўзининг мўъжазгина шолрўмоли билан фарқланади.

● Миллий фартукча ва бурма англи кўйлакча кийгизилган «Ҳейди» номли кўғирчоқни швейцариялик кизалоқлар кўпинча байрамларга ўзлари билан олиб чиқишади.

● Ҳар йили Японияда ўтказиладиган кўғирчоқлар фестивалида япон болалари шойи «кимоно» кийган «Кичик капалак» кўғирчоғини кўтариб юришади.

● Мексиканинг «Педро» номли кўғирчоғи эса миллий сомбреро шляпаси ва миттигина шарфчаси билан ажралиб туради.

● «Нанетта» деб номланадиган француз кўғирчоғига кўғирчоқсозлар ёғоч туфлича ва нафис кийимлар билан пардоз беришади.

● Ҳиндларнинг «Кичик бургут» номини олган кўғирчоғига кичкина мунчоқ ва момик пар билан жило берилади.

● Хитой болаларининг сеvimли «Линг Фу» кўғирчоғи ўзининг миллий дўпписи, лозими ва хушбичим куртқачаси билан савлат тўкиб туради.

ИШЁҚМАС ФИЛЧА

(Эртак)

Қадим замонларда Гестон деган кичкина филча яшаган экан. Унинг ота-онаси бошқа филлар билан эрталабдан то кечгача тер тўкиб меҳнат қилар, Гестон эса доим дангасалик қилиб ўйнаб юраркан.

Бир куни эрталаб Гестоннинг онаси шундай дебди: «Болажоним, мана сен ҳам катта бўлиб қолдинг. Энди ишлашинг керак». Ишёқмас филча эса онасининг гапини кулоғига илмай, ўрмонга қочиб кетибди. У ўрмонда чопиб, сакраб, қўшиқ айтиб куннинг кеч бўлганини ҳам пайқамай қолибди. Кун

бўйи ўрмонда санғиб юрган филчанинг қорни ҳам таталай бошлабди. Шунда у кимдандир оқат сўраб ейишни дилига тугиб, атрофга олазарак боқибди. Узоқдан кўринган шернинг олдига югуриб бориб «озгина егулик нарса бер» дебди.

— Яхши, лекин сен бунинг учун ишлашинг керак. Шунда мен сенга оқат бераман, — дебди шер.

Дангаса филчага бу гап ёқмай шартта бурилибди-да, йўлбарснинг олдига борибди. Йўлбарс ҳам: — майли, лекин сен аввал ишлашинг керак. Меҳнат қи-

либ топган оқат тотли бўлади, — дебди.

Эркатой филчага бу ҳам маъқул келмабди. Шу тарихи Гестон оқат сўраб ҳамма ҳайвонларнинг олдига бориб ялинибди. Лекин уларнинг «аввал меҳнат қилгин» деган оғир шarti филчага малол келибди.

Охири очликдан силласи қуриган Гестон судралиб уйига ота-онасининг олдига келибди: Ва: «—Энди билдим, ишлаганга ҳамма нарса бор экан. Мен ҳам бугундан бошлаб доимо ишлаб ўз номини ўзим топиб ейман» — дебди қизариб.

Инглизчадан Алишер САПАРОВ таржимаси, Тошкент шаҳар, 102-мактаб, 7-синф ўқувчиси

БАЛИҚ ОВИДА

Мен ва Холиқ
Қармоқ олиб.
Бордик балиқ
Овиға.

Зум утмайин,
Лаққа тайин,
Дер Холиқ.
Қармоқ сувдан
Кутарилди.
Сувли калиш
Тунтарилди.

ГОВМУШИМ

Мен ҳар куни
говмушимни,
Ўт-ем бериб боқаман.
Бажариб уй

юмушимни,
Катталарга ёқаман.
Оқшом уни соғса ойим,
Челақка сут тўлади.
Косаларга солиб қўйсақ,
Роса қаймоқ булади.

Говмушимнинг буйнин
қашлаб,
Сўз қотаман оймам.

«Етар шунча
соққанингиз,
Етар менга, Шойимга».
«Оббо сен-эй», деб

соғишни,
Тўхтатар оймам шу дам.
Тили билан қолган
сутни,

Соға бошлар бузоқчам.
Абдусамат ЮНУСОВ

МЕҲМОН КЕЛСА

Меҳмон келса
уйимизга,
Менга маза булади.
Дастурхонлар турли

нозу
Неъматларга тўлади...
Меҳмонларнинг
олдиға мен,
Кириб олиб мулоймам
Сезмагандек

утираман,
Ҳарчанд имласа оймам.
Феруза ЖАЛИЛОВА

ТУФИЛГАН КУНДА

Қушиқ айтди
Зилола.
Рақсга тушди
Ҳилола.
Шахло одоб
Сақлади...
Дастурхонни
Қоқлади.

МУНОСИБ ЛАҚАБ

— Баҳром сени тўнка,
— деди.
Эшқобилни шоти, —
деди.
— Ўзингничи?
— Хаҳ, меними...
Гап ташувчи тўти,
деди.

Муқим ҚОДИРИЙ

ХАНДАЛАР

— Ойи, бугун боғчада ким тез ухлаб қолиш мусобақаси ўтказдик.
— Унда ким қолиб чиқди, қизим?
— Боғча опамлар.

— Салимжон, «Менинг кучүгим» мавзусида ёзиб келган иншонг Қодирники билан бир хил-ку, — деди ўқитувчи.
— Менинг кучүгим йўқ, Шунга Қодир иккаламиз унинг кучүги ҳақида ёздик.

— Раҳима, математикадан масалани ким ечиб берди, — сўради ўқитувчи.
— Билмасам...
— Ия, нега билмайсан?
— Эрта ухлаб қолган бўлсам, қаяқдан билай.

— Кеча шу ердан-чи мана бу-ундоғ балиқ тутволдим

ТЕЗ АЙТИШЛАР

Салим соат саккизда Самад-га саккизда сақич берди.

* * *

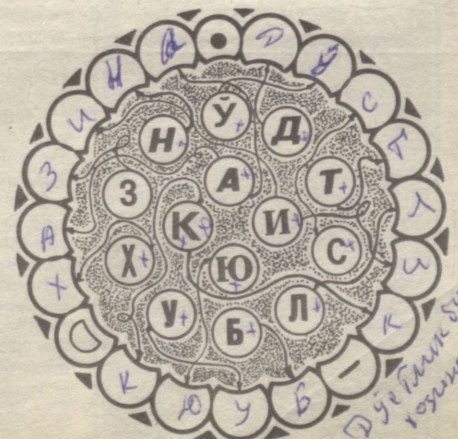
Дониёр дўнгдан дўнгалак думалатдими, дўнгалакни дўнгдан Дониёр думалатдими?

* * *

Қодир қора қўйни қўрага қамашда Қудратга қарашди.
Меҳрбек ХАЙДАРОВ,
Сирдарё тумани

ҲАРФЛАР ҲИЙИНИ

Ҳурматли болажонлар!
Аввал шаклнинг айланаларидаги ҳарфларни эгри чизиклар йўналишлари бўйича бўш хоналарга ёзинг. Бунда донишманд бобокалонларимизнинг буюк ҳикматларидан бирини билиб оласиз.

Тузувчи: Фозилжон ОРИПОВ

МЕХРГА

• Тақдир

Бугун дугонам Гулноранинг тўйи бўлмоқда. Аммо унинг кўзларида акс этиб турган ғайритабиий бераманнинг менинг юрагимга ҳам ғашлик солди. Тўй рисоладагидек ўтаётган бўлса, куёв билан севишиб турмуш қуришгаётган бўлиш

са, унинг юрагини ўртаётган дард нима экан-а? дея хавотирга тушман. Бир пайт Гулнора менинг кўлимга бир мактуб тутқазиб яхшилаб ўқиб чиқишимни, имкон топсам жавоб ёзишимни илтимос қилди.

Тўйдан сўнг уйга бориб кўлимдаги мактубни секин очдим. Хус-

ТҮЙМАГАН

нихатидан ўғил боланикилиги билиниб турган бу мактуб гижимланган ва анча сақланганлиги сабаблими саргайган эди. Бу дардли мактубни ўқиб чиқдим-у уни сиз азиз муштарийларга илинишни лозим топдим.

«Мен бу мактубни ёзиш ҳақида жуда кўп ўйладим. Езмасликка ўзимда журбат сезолмадим. Сизга бахт келтирадиган тўй менга бахтсизлик келтириб, тушкунликка туширади деб сира ўйламаганим.

Гулнора опа, мен тушкунликка тушиб, азобда яшаётган бахтсиз кунларимда сиз менга юпанч бўлдингиз. Сиз ҳақингизда буюмга айтганимда у киши хаёлга толиб: «яхши аёлнинг фарзанди ҳам яхши бўлади-да. Мен унинг онасини биламан, жудаям доно, оқила аёл» дедилар.

Хатто мен сиз билан мактабга бирга катнадим, бирга дарс тайёрладим. Сиз менга доим ҳамфикр эдингиз. Мен аслида ёлгон муҳаббатнинг аччиқ меваси бўлиб дунёга келган эканман. 3 яшарлигимда онам бошқага турмушга чиқибди, дадам эса бошқа бир аёлга уйланган эканлар. Бахтимга буюм мен учун ҳам ота, ҳам она бўлиб тарбия қилдилар. Афсуски 16 ёшимда буювжонимдан ажралдим. Золим кеннойи ва бемеҳр тоға кўлида қолиб, изтироб чекдим. Шунда яна мен сизга суяндим.

Эсингиздами, мактабни олтин медал билан тутганимда ҳам биринчи бўлиб сиз табриклигандингиз. Ота-онамдан кўрмаган меҳрни негадир сиздан

излардим. Аммо мен кеч бўлсада библи олган битта сирни сизга айтишга истиҳоло қилардим. Бувим касал бўлиб ётиб қолганларида бунни менга айтиб берганлар:

«Аслида даданг билан ўша сен ҳурмат қиладиган Гулноранинг онаси Ҳанифа бир-бирларини жуда севишарди. Онанг эса бизнинг ён қўшнимиз бўлган. Тақдирни қарангки, Муҳайё билан Ҳанифа ораларидан қил ўтмаган дугона эдилар. Муҳайё холис дўст сифатида ишқий мактубларни севишганларга етказарди. Муҳайёнинг дадаси билан сенинг бобонг яқин дўст эдилар. Бобонг «ешликда ҳамма нарса бўлади.

БАХТИЁР

Бахтли бўлиш эса инсоннинг ўзига боғлиқ. Хаёт бошқа, муҳаббат бошқа, қолаверса, дўстимнинг олдида лафсизлик қилмаганман, қилмайман ҳам», дея ўдағайлаб, Муҳайёни даданга мажбур берди. Муҳаббатсиз бу дунёга келган, унинг устига узоқ вақт фарзанд бўлавермаган оиланинг пойдевори ичидан нурай бошлади. Ниҳоят сен дунёга келдинг. Аммо бу ҳеч нарсани ўзгартирма олмади. Ва сен уч ёшга тулганимда улар ажрашдилар. Дастлаб онанг сени олиб кетди, аммо турмушга чиққач, сени даданга қолдирди. Сенинг ўғай она кўлига тушишингни хохламай ўзим тарбияладим. Уйлайманки, Гулнорага бекора меҳринг торتماган».

Демак мен сизни ҳақли равишда опа дея оламан. Мен сизга бу аччиқ ҳақиқат ҳақида аввалроқ айтмоқчи бўлдим, лекин сизни йўқотиб қўйишдан қўрқиб журбат қилмадим. Энди аввалгидай ёнингизда бўлолмайман. Чунки сиз ҳадемай ўзга бир хонадонга бека бўласиз.

Опажон, сиздан илтимос, мендан олисалат кетманг. Ота-она меҳридан кемтик бўлиб қолган қалбимни сиз ҳам изтиробга қўйманг. Бахтиёр».

Хатни оққа кўчирувчи Феруза ОРИПОВА

• Таҳририятга хат

ЎЗ УЙИМДА БЕГОНАМАН

Ассалому алайкум, ҳурматли «Оила ва жамият» газетаси таҳририяти ходимлари! Менинг оху нолаларимга қулоқ соладиган одам бўлмагач, охири сизларга мурожаат этишга жазм қилдим.

Мен ушбу хонадон (Чилонзор тумани, Ҳабибулло Қодирий кўчаси, 2-тор кўча, 5-уй)га 1985 йил феврал ойида келин бўлиб тушдим. Шундан бери уйда деярли ҳар куни жанжал. Жанжалнинг сабаби — уй-жой масаласи. Келин бўлиб тушганимда бир айвонни бизга бериб, «Тўлқин (хўжайинимнинг укаси) оиласи билан кўчиб чиқиб кетгач, уларнинг хоналарини ҳам сизларга берамиз», дейишди қайнота ва қайнонам. Бу орада қайнонам вафот этди. Тўлқин кооператив уй олиб кўчиб кетгандан сўнг ҳам бизга бўшаган хоналарини беришмади. Аксинча, қайнотам кен-

жа ўғли Эркин ва келини Гавҳарларнинг таъзиқи остида менга «уй сотиб олиб чиқиб кет», деб зуғум қила бошладилар.

Овсиним Гавҳар уйдан тезроқ чиқиб кетсин, деган максатда ҳар куни бир баҳона топиб жанжал чиқарарди. Гоҳ болаларимнинг ювиб, дорга ёйиб қўйилган кийимларини ерга отиб ташлар, гоҳ музлатчига солиб қўйган масалликларимни улоқтириб юборарди.

Уй жанжали 1994 йилдан айнқса кучайди. Маҳалла фаолларининг аралашувида сўнг Эркин ва Гавҳар бизга 4 хонали квартира олиб беришга ваъда бердилар. Бунинг эвазига биз бир хонали айвонга кўчиб чиқишимиз керак эди. Орадан анча вақт ўтиб, бир куни ишдан келсам, турмуш ўртоғим «айвонни ҳам бузамиз дейишяпти», деб қолдилар. Маълум бўлишича, қайним кураётган ҳашамадли, 2 қаватли иморатини шу айвон ҳисобига кенгроқ қилмоқчи экан. Эртасига менинг ва хўжайинимнинг ишдалигимиздан фойдаланган овсиним Гавҳар айвон деворининг 7-8 жойини лом билан уриб бузибди, уйимга кириб нарсаларимни ҳар ёққа улоқтирибди. Ана шундан сўнг оиламизнинг дарбадарлик ҳаёти бошланди. Икки фарзандим билан гоҳ укамникида, гоҳ синглимникида кун кечира бошладик. Мен туман ҳокимияти, милицияси ва прокуратурасига, маҳалла кўмитасига мурожаат этдим. Қайнонамнинг вафотидан кейин «меҳрибон» қайнотам уй-жойни кенжа ўғли Эркинга ҳада этган эканлар. Шунга у «уй менинг номимда, истаганимни қиламан», деб дағдаға қиладиган бўлди. Бизнинг ҳам шу ҳовлида рўйхатда борлигимиз уларнинг ҳаёлига келмаган-

лиги таажубланарли ҳолдир. Мен арз қилиб маҳалла кўмитасига чиқдим.

Қайним билан овсиним маҳалла кўмитасидигиларга биз учун Тошсовет яқинида қуриляётган 19-уйдан 4 хонали кооператив квартира олиб қўйишганини, сентябр ойида битишини айтишди. Биз бу ваъдага ҳам ишондик. Лекин ҳамон уйдан дарак йўқ. Улар эса «акамга 4 хонали уй олиб бердик» деб ҳаммага оғиз кўпиртириб мактабни юришибди. Мен савдо-сотик қилиб ўзим уй оларман, деган ниятда паспортимни янгилаган эдим. Лекин 1995 йил октябр ойидан бери қайним «уй дафтари»ни бермаганлиги сабабли рўйхатга туролмай овораман.

Наҳотки, пул одамни шунчалик кутуртириб юборса, бир қориндан талаши тушган ука акасини кўчага ҳайдаб чиқарадиган даражада тубанлашса! Менинг дардимга қулоқ солиб буларни тийиб қўядиган қонун борми?

Эътибор САФОВА

ТАХРИРИЯТДАН: ушбу шикоят хатини эълон қилиш билан қимларгадир ҳақамлик қилмоқчи эмасмиз. Ўз жону хигарлари у ёқда турсин хатто етти ёт бегоналарга ҳам уйининг тўридан жой берадиган кўнгли очик халқимиз маънавиятга ёт бўлган бундай иллат — уй-жой, мол-мулк талашиб ака-ука, ота-бола ўртасида низо-ю жанжаллар содир бўлиши ҳаётимизда учраётганини афсус билан қайд этмоқчимиз, холос. Чилонзор туман ҳокимияти, суд-прокуратура органларидаги мутаасаддилар ушбу шикоят хати юзасидан ўз жавобларини йўллайдилар, деган умиддамиз.

Дераза

ҲАМЁН КЎТАРГАН МУШУК

Япониянинг Сайтамо шаҳарчасида истиқомат қилувчи бир жанобнинг мушуги йўқолиб қолди. У энди семимли жониворининг топилишидан умидини узган эди. Лекин бир неча кундан кейин мушук уз оёғи билан қайтиб келди. Бесуроқ кетиб қолгани учун уэр урнида ичиди 150.000 йена (1,5 миң АҚШ долларига тенг) пул булган ҳамённи эгасининг оёғи остига қўйди.

ШИМ КИЙИШ ТАҚИҚЛАНАДИ

Африканинг жанубий — ғарбий қисмида жойлашган митти — за Свасиленд давлати қироли Мсвати аёлларнинг уз сароий ва парламент бивоси яқинида шим кийиб юришларини тақиқлаб қўйди. Ахир уларнинг жозибали эканликларини курсатиш мақсадида тор шим кийиб олган хонимлар муҳим давлат ишлари билан банд булган парламентарийларнинг ҳаёлини бўлса-яхши эмасда!

ФАЛОКАТ ОЁК ОСТИДА

Ленинград вилоятининг Святгорск шаҳарчасидаги 5 қаватли уйларнинг бирида портлаш оқ берди. Оқибатда 19 киши, жумладан 5 нафар ёш бола ҳалок бўлди. Дастлабки тахминларга қура, портлаш газдан нотурғи фойдаланиш натижасида юз берган.

АМЕРИКАЧА АЖРАЛИ

Замонавий поп — мусиқа юлдузи Майкл Жексон ва Лиза Мария Преслларнинг оилавий ҳаёти бор-йўғи икки йил давом этди, холос. Улар расман ажрашиб кетган бўлсаларда, «салом — алик»лари узилгани йўқ. Январда Майкл Лизага ҳурмати ифодаси сифатида баҳоси 250 миң доллар булган бриллиант тақичоқ совга қилган бўлса, Лиза у билан ҳамкорликда филм яратиш ниятидан воз кечгани йўқ.

XX АСР ҚАРОҚЧИЛАРИ

Хитойга бориб келиб бойиб кетишни ният қилган омскилик саккиз тужжорнинг орузси чишпакка чиқди. Павлодар шаҳри яқинида уларнинг автобусига қуролланган босқинчилар ҳужум қилишди. Улар ҳайдовчини отиб улдиришгач, омадсиз тужжорлар қаршилик кўрсатиш хомхаёл эканини англаб етдилар ва қўнтакларидаги 83 миң доллар, 7 миллион рубл ва қиммабаҳо тақинчоқларни чиқариб беришди.

ЧОЙХЎР ҚОРОВУЛЛАР

Тула вилоятининг Богородицк шаҳридаги сунғий олмослар ишлаб чиқаришга ихтисослашган «Технохим» заводига ярим туңда қуролланган туңда бостириб кирди. Улар умумий баҳоси 18 миллион рубл булган икки булак олмосни олиб кўздан гоийиб булишди. Бу пайтда қуриқлаш хизмати ходимлари қоровулхонада бамайлихотир чой ичиб телевизор куриб утиришганди.

ЯНА БИР ҚОТИЛЛИК

Россия Адлия вазирининг уринбосари Анатолий Степанов уз уйида номатълум шахс томонидан улдириб кетилди. Жиноятчи А. Степановнинг бошига оғир жисм билан уриб улдирган. Хорижий матбуот хабарлари асосида тайёрланди

Оламда ган кўн ОШҚОЗОНДАГИ ГЕРОИН

Гонконг - Нью-Йорк йўналиши бўйича учувчи самолётга чиқадиган йўловчилар божхона кўригидан ўтказилаётган пайтда улардан бири хушдан кетиб йиқилди. 35 ёшлардаги бу йиғитни касалхонада тезда операция қилишга тўғри келди. Маълум бўлишича, у ҳар бирининг ичига 5 граммдан героин солинган 50 та капсулани ютиб юборган экан. Шу усул билан божхоначиларни ҳуз туширмоқчи булган йиғитнинг иши юришмади, капсулаларнинг бир нечаси ошқозонда ёрилиб кеттибди.

«Мен ҳомилдор аёлларни ҳурмат қиламан. Чунки уларнинг бағрида эртанги кунимиз давомчилари ухлаб ётишибди» деганди бир дўстим. Аналик бурчи гўдакни ёруғ дунёга келтириш билан чегараланиб қолмаслигини яхши биламиз. Гўдакни бир парча этлигидан вояга етказиш, уни ақдан ва жисмонан баркамол қилиб тарбиялаш даставвал вужудига меҳр сутини сингдириш орқали амалга ошишини гарчи таъкидлаб ўтмасакда, оналаримиз яхши билишади.

Бир кун Умар Розияллоху Анху Каъбанинг атрофиди ўлтурса, бир саҳоба қария аёлини елкасига миндириш, тавоф қилдираётганлигига кўзи тушади. Бу манзарага ҳангу манг бўлиб қолган Умар Розияллоху Анху ҳалиги саҳобадан бунинг боисини сўрайди. Шунда у, «онамнинг мендаги хизмат ҳаққи бўйнимдан соқит бўларми деган мақсадда елкамга мингазиб тавоф қилдираяпман», дея жавоб қилади. Бунга қарата Умар Розияллоху «хатто киёматгача елканга олиб тавоф қилдирсанг ҳам онамнинг бир марта иссиқ ўрнидан туриб сут берганини қайтара олмайсан», дейди.

«Агар бола ўз онасининг сутини эмас, у ота-онага бевафо, бемехр бўлади. Сутнинг поклиги тўғрисида Куръони каримда ҳам таърифланиб, «тоза сутни сизга озуқа қилиб юбордик», дейилади. дейди биз билан суҳбатда Кўкалдош мадрасасининг бош муаллими Муҳаммад Амин.

Кимдандир «кексаларнинг гапи худди кишининг офтобига ўхшади, ёритади-ю, иситолмайди» деган гапни эшитиб қолдим. Ажабланманг, коммунистик мафкура таъсирида маънавиятидан, кадриятидан маҳрум этилиб, манкуртлаша борган авлод гапи бу. Ўйлаб қарасак, нафақат кексаларга бўлган муносабатда, балки бир-биримизга ўзаро муомаламизда ҳам бу янглиғ совуқлик ҳукмрон эканлигини кўрамиз. Ўғил отага, ука акага қўл кўтарди, «болалар уйи», етимхоналар, «қариялар уйи» пайдо бўлди. Балағатга етмаган ўсмирлар жиноят кўчасига киришди. Ахир буларнинг илдизи нимага бориб тақаллади? Ожизлигимиз кўпинча жумбоқлар олдида сукут исканжасига тушиб қолишимизга сабаб бўлади. Фақат келажак бу машғулу сукунатни бўзишга журъат этади. Чунки ўтмишда бу сингари бемехрлик, жиноятчилик, қабиҳлик, қаллоблик каби иллатлар авж олган. Унда биз уларни қаердан юқтиряямиз?

Америкалик бир гуруҳ олимлар турмадаги жиноятчилар ўртасида антика тадқиқот ўтказишган. Тадқиқот натижаларига кўра, бу ердаги жиноятчиларнинг 90 фоизга яқини гўдаклигидан асосан сунъий озуқалар, «каша»лар еб, ўсишган экан.

Биз гўдак вужудига илк бор ҳаёт нишонини олиб қирадиган, уни баркамол қиладиган она сүти унинг қалбига меҳр-муҳаббат уругини қадашини ҳеч ўйламадик. Меҳрнинг шишага, банкага ялтироқ қороз қутчалардаги «каша»ю «малиш»ларга ўтиси эса инсоний фазилатларнинг қушандасига айланди. «Хатто боланинг эмиш жараёнида она кўрагига қўлини қўйиб, волидаси кўзига қараш манзарасининг ўзида ҳам она ва бола ўртасида мустаҳкам меҳр ришталари пайдо бўлади», дейди педиатрия илмий текшириш институти қошидаги она сутини тарғибот қилиш маркази бошлиғи Фе-

руза опа Раҳматуллаева.

93 ёшли онахон Махсума Орифхўжаева 5 ўғил ва 3 қизни жисмонан ва ақдан баркамол қилиб вояга етказганлар. «Болаларимга ҳеч қачон сунъий таом бермаганман. 2 ёшгача фақат кўкрак сүти билан боққанман. Сутим кам, сутим йўқ деган гаплар ҳозирги ёшларнинг баҳонаси. Балки шу боисдандир ўтмишда болаларимиз деярли касалликка чалинишмаган» дейди ая. Ташкент шаҳрининг Акмал Икромов туманида яшовчи, 14 боланинг онаси Назира Усмонова ҳам бу фикрни тўла қў-

экспорт, импорт қилиш тўғрисидаги халқаро қонун тасдиқланганди. Бунга кўра, барча турдаги болалар сунъий озиқаларнинг сифати халқаро «Кодекс Алиментариус» стандартига жавоб бериши кераклиги, шунингдек, бу хилдаги маҳсулотлар ёрлиғида она сутининг моҳиятини камситиши мумкин бўлган суратлар бериш, йўриқлар ёзиш қатъиян таъқиқланиши ҳақида айтилади.

Дўконларга кирсангиз, пештахталарда чиройли-чиройли номлар-у, суратларда савлат тўкиб турган болаларни-

• Баркамол авлод учун

МЕҲРНИНГ

О
М
О
Н
А
Т

Я
П
Р
О
Ф
И

лаб-қувватлади. Айтишича, у болаларини 2-2,5 ёшгача эмизган. Шу сабабли фарзандларининг биронтаси ёшлигида дард нима эканлигини билишмаган. Ўтмишда момоларимиз кўкрак эма олмайдиган гўдакларга хатто ангишвонада она сутини бериб боқишган экан.

Келинг, бу ҳаётий далилларни илмий маълумотлар билан ҳам бир солиштириб кўрайлик. Умумжаҳон Соғлиқни Сақлаш ташкилотининг маълумотига кўра, агар чақалоқ онасини камиди 6 ой эмса, ҳар йили дунё бўйича бир миллиондан зиёд гўдакни ўлимдан сақлаб қолиш мумкин бўларди. Сунъий озиқлар еб ўсаётган болаларга қараганда, эмизлик болаларда касалликка чалиниш 2,5 баравар камроқ кузатилади. Қуритилган сутли аралашмалар билан боқиладиган болаларда кўкрак сүти эмиб улғаяётган болаларга қараганда ич кетиш, ошқозон-ичак касалликлари 25 маротаба кўп учрайди. Она сүтидаги оксилларнинг 98 фоизгача бола организми томонидан ўзлаштирилса, сигир сүти, сунъий озиқлардаги қийин ҳазм бўладиган казеин оксилли, аксинча кўп ҳолларда болада аллергик касалликларни келтириб чиқараркан. Хатто СПИД билан касалланган она боласини кўкрак сүти билан боқса бу касаллик боласига ҳаф соломмайди, дейилади ЮНИСЕФнинг «Ҳаётни муҳофаза қилиш омиллари» рисоласида.

Бола туғилганидан 20-30 дақиқа кейин дарҳол эмизилса, сутнинг миқдори ошиб, таркибий қисмининг сифати яхшиланаркан.

Соғлиқни сақлаш вазирлигининг маълумотларига кўра, айна пайтда Ўзбекистонда 93 фоизга яқин чақалоқ ҳаётининг биринчи ойида она сүтидан баҳраманд бўларкан. Аммо уларнинг 20-35 фоизи 3 ойдан сўнг дарҳол сунъий озиқларга, қуритилган сутли аралашмаларга ўтказиларкан.

Маълумки, Ўзбекистонда болаларнинг қуритилган сутли аралашмаларини ишлаб чиқарадиган корхоналар йўқ. Демак, бу турдаги озиқларнинг барчаси валюта ҳисобига хориждан келтириляпти. 1981 йил Умумжаҳон Соғлиқни Сақлаш ассамблеясининг 34-сессиясида болалар сунъий озиқалари ва қуритилган сутли аралашмаларини

нг қуритилган сутли аралашмаларига кўзингиз тушади. «Бу маҳсулотларнинг харидори кўпроқ ёш оналар. Лекин бу моллар кам сотилади. Шунинг учун дўконимизда гоҳида кўп туриб қолади» дейди шаҳар озиқ-овқат дўконларидан бирининг сотувчиси. Дўконларда кўп туриб қолса ҳам уларнинг сифати, сақланиш муддати мутахассислар томонидан назорат қилинади-ку, дейишнинг мумкин. Аммо отчопар, «Тезиковка» ва бошқа бозорларда «Пахлавон», «Кичкинтой», «Бойче-чак»ларни дўкон нархидан арзонроқ сотаётган кимсалар унинг сифатига қанолат бериша олармиканлар. Бошқа маҳсулотларни сотиб пул қилишини, майлига. Аммо норасида гўдакларни, келажакимиз давомчиларини захарлашга қандай ҳаддилари сиғади?

Мутахассислар Ўзбекистоннинг иссиқ иклими худудлариди қуритилган сутли аралашмалардан кўп ва узоқ фойдаланиш чақалоқда гипертрофемия, анемия, қорин дам бўлиши, диспенсия, энтроколит каби хасталиклар пайдо қилишини аниқлашган. Яъни муҳит ҳарорати кўтарилганда меъда ширасининг миқдори камайиб, сифати бузиларкан. Шундан гўдак организми сунъий озиқларни ҳазм қила олмас экан.

Маълумотларга кўра, Ўзбекистонда йилга ўртача 660 минг бола туғиларкан. Соғлиқни сақлаш вазирлигининг берган маълумотларига асосан ҳозирда республикада қуритилган сутли аралашмаларга бўлган йиллик эҳтиёж 12,5 минг тоннани ташкил қилади. Яъни 1 кг қуритилган сутли аралашмаларнинг нархи тахминан 80 сўм деб олinsa, йилга бир миллиард сўм сарфланади. Менимча, она ва болани муҳофаза қилишга, она сутини тарғибот қилишга асосий эътиборни қаратсақ кетаётган ҳаракатлар қамайган бўлармиди. Тўғри, бу сунъий озиқларнинг ҳам маълум маънода болага фойдаси бордир. Аммо уни имкони борича ишлаб-маслик, агар фойдаланилганда ҳам кўшимча озиқ сифатида камиди гўдакнинг 6 ойлигидан кейин берилишини шу соҳа мутахассислари ҳам бежиз эслатишади.

Айна пайтда республикаимизда француз фирмаси «Содешанж» томонидан 6 тонна «Милкид-1», «Милкид-11» қури-

тилган сутли аралашмалари келтирилиб, токсикологик сертификат билан сотилмоқда. Аммо гап нафақат бу маҳсулотларнинг токсикологик сертификати ёки халқаро стандартларга жавоб беришида балки бу озуқаларнинг бари она сутининг ўрнини боса олмаслигидида...

Бир гуруҳ олимлар эҳозоцфлюорография, яъни мия фаолиятини кўрсатувчи асбобда тадқиқот ўтказиб кўришган. Дастлаб болани ўз онасига эмизшга беришганда экранда куйидагича тасвир ҳосил бўлган:

Болани бошқа онага эмизшга берилганда:

Болага сунъий озиқлар берила бошлаганда эса экранда шундай тасвир ақс этган:

Миядаги бу янглиғ ўзгаришларни кўрганингиздан кейин ҳам сунъий озиқлар боланинг ақлий камолотига таъсир этмаслигини исботлаб кўрингчи.

Мақолани тайёрлаш жараёнида она сутини тарғибот қилиш маркази бошлиғи врач-неонатолог Феруза Раҳматуллаева билан бир неча бор мулоқотда бўлиб, кўп нарсаларни ўргандим. Маҳаллалару маҷитларда муслималарни тўплаб, бу борада илмий ва диний мунозаралар, она сутини тарғиб этишга қаратилган тadbирлар ўтказиб, кўпчилик оналарни гафлат уйқусидан уйғотишга ҳаракат қилмоқда. Қолаверса, бу куюнчақ ўзбек аёли шаҳар, вилоят, туман туғруқхоналарида мунтазам бўлиб, она сутининг моҳияти, болани кўкрак сүти билан боқишнинг аҳамияти ҳақида маърузалар ўқимоқда. Шифокор, педиатрларга бу борада ўз тажрибаларидан ўргатмоқда. Хатто халқаро ЮНИСЕФ ташкилотидан келган вакилар унинг бу эзгу ниятига қаратилган режаларини тўла қўллаб-қувватлашмоқда. Истардимки, бутун жамоатчилик бу муаммога жиддий ёндашиб, Феруза опа каби фидойий инсонларни қўллаша, шундагина истиқболли порлоқ мамлакатимизга соғлом ва баркамол авлодни қолдирган бўламиз. Янги туғилган гўдак бамисоли фаришта, меҳрининг омонатига япроғи. Бу япроқ ҳазон бўлмаслиги учун аввало унинг меҳрга ташналигини қондиришимиз керак. Сут билан кирган, жон билан чиқар, дея бежиз айтилмаган, ахир. Зеро, она сүти она ўша меҳрнинг энг буюк сарчашмасидир.

Алижон САФАРОВ,
«Оила ва жамият» муҳбири

•Муҳбиримиз хабар қилади
КУЛОЛНИНГ БАҲОРИ

Қуллолчилик наинки ноёб санъат, балки чукўр ижодий жараён ҳамдир. Бир вақтлар Шеробод туманидаги «Кулол» ҳўсадорлик жамиятида ишлаган қўли бул кулол, мусавир Ботир Пардаев анчадан бери ишсиз юрганди. Тумандаги «Нақшбанд» фирмаси (раҳбари Акбар Асроров) унга Улаш Туроп номили жамоа ҳўжалигининг ёзги клуби биносидан қуллолчилик устахонаси очиб берди. Анчадан бери ижодий ишга илҳақ ва ташна бўлиб юрган моҳир кулол Ботир Пардаев шу кунларда заъв ва илҳом билан ишлаётди. «Мен ҳеч мамлаш шу йилги баҳордагичалик ғайрат, ички бир кўтаришникилик, шавқ билан ишламаган эдим», дейди Ботир. Демак, ҳар кимнинг ҳам қачондир баҳори келарканда.

АСКИЯЧИ... ҲАМШИРА

Термиз шаҳрида «Ҳамшира-96» вилоят кўрик-танлови ўтказилди. Унда вилоят 1-шифохонаси ҳамшираси Олияхон Баҳромовна ғолиб чиқди. Гап шундаки, Олияхон деганимиз нафақат моҳир тиббӣёи ҳодими, балки уста аскиячи ҳамдир. У ўтган йили Наманган шаҳрида бўлиб ўтган республика аскиячилар кўрик-танловида иштирок этиб, иккинчи ўринни қўлга киритган эди. Ҳам тиббӣёи, ҳам санъатни омухта қилиб яшаётган, ишлаётган О.Баҳромовани вилоят соғлиқни сақлаш бошқармаси патли гилам, бир ойлик маоши миқдориди пул мукофоти билан тақдирлади. Шунингдек у бир йўла олий тоифали ҳамшира даражасини ҳам олди. Олияхон энди «Ҳамшира-96» республика кўрик-танловида қатнашди.

Маҳмуд АБУЛҲАЙЗ,
Сурхондарё вилояти

Онанда гап кўп

ОМАДЛИ
ЖЕНТЕЛМЕН

АҚШнинг Чикаго шаҳрида яшовчи Жон Артур Бёрнис «Омадли жентелменлар» филмини кўрганми ёки йўқми бизга қоронғу. Аммо унинг омади келгани рости. Лотереяга салкам бир миллион доллар ютиб оғзи қулоғига етиб юрган Жон Артур Филадельфияда яшовчи тоғаси ўзига 500 минг долларлик мерос қолдиргани ҳақида мактуб олди.

...КЕМТИКЛИК АСОРАТЛАРИ

• Кўзгудаги ўзимиз

Ёсон Тошкент шаҳар касалхонаси қошидаги уткир заҳарланганларни даволаш республика марказига 15 ёшли қизни олиб келишди. Маълум бўлишича, сирка кислотаси ичиб, заҳарланган экан.

Ота-онаси бамаъни, тушунган инсонлар. Уларнинг оиласи эса маҳалладаги обрў-эътиборли хонадонлардан саналаркан. Онасининг гапига қараганда, қизини ўзи емай едирган, ўзи киймай кийдирган, доим раъйига қараб иш тутган. Оилада битта қиз бўлганлиги учун ҳам эрининг дашномларига қарамасдан қизни онасидан эркалатиб, талтайтирган. Хатто бошқа фарзандларига қараганда уни узига яқин тутган. Аммо яқинда бериб берилган сабаб... Аниқроғи, кунгли қимматбаҳо кўйлак кийишни тусанган қиз онасига хархаша қилади. Қизнинг кунлига қарайвериб сабр касаси тулган она «ойликча кутсанг камайиб қоласанми» дея бир мартагина тантиқ қизнинг шаштини қайтаради. Аммо қиз андишасизлик билан онасига удағайлаб беҳурмат қилади. Шунда она жаҳл устида қизнинг юзига тارسакни туширади. Қизнинг ахлоқи шу даражагача боришини ўйламаган она аламидан роса йиғлайди. Қиз эса онага таскин бериш урнига... Воқеанинг қисқача баъни шу, оқибатини эса кўриб турибсиз. Қизнинг ўзи билан бу ҳақда сўхбат қилганимизда, уйдўқларини шунчаки қўриқтиш учун бу ишни қилганлигини айтди. Бу тантиқ қизнинг эртага ўзга бир хонадонга келин бўлиб тушишини ўйлаб юргим орқамга тортиб кетди. Фарзанд тарбиясига бефарқ қараган она устидан қатъий ҳукм чиқариб, уни ёмон отликқа чиқарди, берган тарбиясининг мурғлигини исботлади...

Шифохонага оғир аҳволда ёшгина, бунинг устига ҳали бир ойлик бўлган келинни келтиришди. Бундаги эб-зийнатлар, эгиндаги кийимлар унинг ўзига туқ хонадондан эканлигини билдириб турарди. Наҳотки, шу ёшгина, ҳали янги тушган келиннинг, ўзига туқ хонадон соҳибасининг юрагини ҳалитдан турлича ташвишлар кемирапти, деган фикр утди ҳайлимдан. Тахминларим тўғри чиқди, келин нуфузли, обрўли, маҳаллада урناق олса арангулик ва ўзига туқ бир хонадонга келин бўлиб тушган экан. Гўёки, қайнонанинг койишлари, уришишлари, қайишларининг пичир-пичирлари унинг ҳайқилдоғига келган эмил. Бунинг устига унинг зорланишича, уни бутунлай уй чўрасига айлантиришганмиш. Аслида оиладаги ахлоқий мезонни билмас-

лик, шунга тайёр бўлмаслик ёки оила аталмиш муқаддас тушунчага енгил-елли қарапдан келиб чиқади бундай жоғарлар. Иносан айбни бировдан эмас, аввало ўзидан излаши керак. Қайнона-келин, эр-хотин ўртасидан жанжалларга аслида ўзимизнинг маънавий-ахлоқий оламимиз, тарбиямиз сабаб бўлаётганлигини ҳис қилишимиз лозим.

Биз таширф буюрган марка 46 уринли бўлиб, жумладан болалар бўлими ҳам шу ерда жойлашган экан. Ҳали ҳаётнинг завқи-ю, ташвишини ажрата олмайдиған гудаклар заҳарланишига нималар сабаб бўлапти, ўзи? Аслида фожиа ўзимизнинг лоқайдлиги бепарволигимиз самараси эканлигини тан олимиз келавермайди. Бўлимга асосан медикаментлар, маиший-кимеий ашёлар билан заҳарланаётган болаларни келтиришар экан. Яъни уйда ёлғиз, қаровсиз қолган болалар жавонда очиқ қолдириб кетилган дориларни, суварак ва ҳашаротларга қарши ишлатиладиган воситаларни истемол қилиб заҳарланишаётган экан.

Марказга турли хил медикаментлар, заҳарли химикатлар, усимликлар заҳарлари билан заҳарланаётган, илон-чаён қаққан беморлар муружаат қилишади. Аммо кейинги йилларда спиртли ичимликлардан заҳарланиш ҳам усиб бормоқда. Бунга ҳожиждан ноқонуний олиб келинаётган ёки ўзимизда қўлбула усудда тайёрланаётган спиртли ичимликларнинг яроқсизлиги сабаб бўлаётди. Ҳатто балоғатга етмаган усмирлар орасида ҳам бундай заҳарланишларнинг учраб туриши ҳайратимизни оширди.

«Заҳарланиш оқибатида организмда турли хил асоратлар қолади. Жумладан, қилтамоқ, ошқозон-ичак, жигар, юрак, буйрак хасталиқлари вужудга келиб, организмдаги муътадил фаолиятини издан чиқаради», дейди марказ бошлиғи Бахтиёр ака Рашидов.

Ўйлаб қарасанг, кўпчилигимизга битта гап кўнлик, яримта гап озлик қилдиғандай. Оқиз жиҳатларимиз тобора бизни сиқувга олиб бораётгандай. Шунда ўз-ўзимизга тажавуз қиламиз-у, маънавий камчилик-лигимизни, иродамиз суст эканлигини, тарбиянинг, ахлоқий мезоннинг кемтиклигини янада кўз-кўз қиламиз. Аммо бунинг оқибатида ижтимоий муҳитга қолаверса, киши қалбига сингиб кетадиган асоратларни даволаб бўлармикан?

Сафар АЛИ

ГУЛ КЎТАРГАНЛАР КЎРИНМАЙДИ...

(Эркакларга)

Сарлавҳани ўқиб қулиб, ҳозир гул кўтардиган замонми, деб ўйлانسиз. Тўғри, ҳозир шароит биро... бошқачароқ. Бироқ муҳими бу эмас. Гап яхши яшап, оилавий тотувликда кеташти.

Ҳожида ишхонадаги ташвишлар ёки оиладаги турли маш-машалар шундоқ ҳам таранглашган асабингизни қақшатиб юборгандек бўлади. Лекин сиз сокинликни истайсиз. Асабийлик юрагингизни кемиради.

Нима қилишни билмайсиз... Шундай қилиб, ишдан чарчаб чиққансиз, асабийсиз, ситаретни улаб чекалсиз. Ўйга оёгингиз тортмайшти. Чунки, «хонум»ингиз эрталаб сизга оядатдаги маш-машинани бошлаган. «Ўй билан ишингиз йўқ, бошларингиз тарбияси бир узимга қолган, меням ўйлайсизми, йўқми, чўри эмасман-ку ахир» ва ҳоказо. Бу эса улганнинг устига тепган бўлади.

Бу шароитдан кутулишингиз йўли бор: бооорга бориб шартта ўзингизга ёққан гуллардан саралаб гулдаста сотиб олинг ва уйга жуванг. Бу орада торт ёки болаларга бир қўти конфет олишни ҳам унутмаслигингиз керак.

Мана энди эшикни очиб уйга кирганингиздаги ҳолат: келишингиздан сал олдин кенжагойингизни богчадан олиб қайтган рафиқангиз уйни нари-бери йиғиштириб, ошхонада қўймалайнаётган бўлади. Сиз қўлингиздаги конфетни болаларга бериб, диллик билан ошхонага ўтасиз. Ошхонада кўзалари ачишиб шёв арчаётган хотинингиз сизга номига салом бериши ёки умуман аҳамият бермаслиги ҳам мумкин. Бунга аҳамият берманг.

Орқангизга яшириб олган гулингизни узатиб, мийиғизда қулиб қўйингизда «бутун жуда очилиб кетибсиз», — дегн . У шогангча қўлини пепбадига артиб гулни олгач, сиз виқор билан ошхонадан чиқиб кетасиз.

Ох, у гўё туш қўргандек, муъжиза юз бергандек, кўзаларига ишонмайди. Қўлидаги гулни тутганича бир зум ёшлагини эслайди. Гул узининг ҳозирги ҳолатига ярашмаганини сезади, у алоҳит. Устидаги унгиб кетган ҳолати ёки нажимроқ қўйлагига қараб нари-бери турмаслаб олган сочининг ҳам ушлаб хурсинади. Кўз ёшларини артиб жилмаяди.

Рафиқангиз гуллари чиройли гулдонга солиб уйга кирганида Сиз аллақачон диванга чўзилганча газета варақлаётган бўласиз.

Энди у гоят хушҳол, ҳаракатлари енгил, чеҳраси очилиб кетган. Овқат тайёр бўлгач, дастурхонни чиройли қилиб тузаб, ҳаммаи тавозе билан кечки овқатга тақийф этиди.

Рафиқангиз энди тамоман бошқача, боғи кийимларини алмаштириб, сочларини яхшилаб турмаклаган, бирпасда пардоз ҳам қилиб олган. Кўзаларида меҳр бор. Эрталабки дилхираликдан асар ҳам қолмаган. Сиз орау қилган оёсийшталлик хонадонингизга қайтди. Бир зумда барча кунгилхиралислар тарқади. Оилангизга бу оёсийшталликни Сининг озгина, озгинагина меҳрингиз, эътиборингиз олиб келди.

Нега бу гапларни айтаётганлигимни тушунгандирсиз? Ҳозирги вақтда уйларига гул кўтариб кетаётган эригизни деярли учратмайсиз.

Ҳайронман, нима учун гулни фақат ошпақлар-у шоирлар кўтариши керак экан? Ўзга эркакларда қалб нафосати йўқми? Ўзимизда. Курслот йиғитларимиз биз қўзларга турли баҳона-ю сабаблар билан гул тақдим эттирарди. Ўша пайтларда 20 тийинга сотиб олинадиган муъжазгина бу гулдасталардан қандай завқланардик.

Энди-чи?.. Юлдуз Усмоновга қўйлаган «Қоп кўтарган аёллар» ҳақидаги қўшиқни эшитиб турли рўзгор иқир-чинирларидан эзилган, маънос аёллар кўз олдимга келади. Нима учун хонаданнинг қўшиғи «Гул кўтарган аёллар» ҳақида эмас? Наҳотки, бир пайтлар гул кўтаришга лойиқ, гулга қиёс этганингиз латофатли аёллар қоп орқалаб, бор назокатини унутган бўлсалар... Асло, ундай эмас! Сочларимизга «қиров» қўнғандир, кўзаларимиз ёшпақдаги чакноқликларини йўқотгандир, аммо қалбимиз ҳамон ўша, меҳрга, эътиборга ташна...

Ҳаёт ташвишларига ўралашиб, чеҳра-миз бироқ гамгин, кўзаларимиз толгин кўринса-да, барибир кўнглимиз нафислигига қолган, гўзал бўлиб кўрингимиз келади сизларга. Сизларнинг озгина меҳрингиз бизга ҳар недан-да кўпроқ куч-қувват бахш этади.

Азизлар, келинлар ҳеч бўлмаса бир ойда бир мартагина бўлсада рафиқангизга, она-нигизга, онанигизга, синглингизга гул совға қилиб кўринг.

Ўша лаҳзаларда уларнинг кўзаларига бир қаранг, онанигизнинг ёлдга утган гул умри тушиб, хотиралар кўзаларига ёш бўлиб қалқадди, рафиқангизнинг кўзаларида бир зум хув ўша сизга таниш бўлган шўхлик оловланади, синглингиз сизга эркаланади, она-нигизнинг кўнгли меҳрдан ийиб хўрсинади.

Мен бу гапларни ағчадан буюн айтаёқчи бўлиб юргандим. Мана айтдим. Кўнглим бироқ ёришди. Охириги тилагим — Оллоҳ сизларга куч-қувват, мардлик, олийжа-ноблик ва аёлларга нисбатан озгина меҳру лўтф ато этсин!

Басира САЙИД АЛИ

• Бир кун

БАЧКАНАЛИК ЯРАШМАЙДИ

Метро поезди жойидан жилди. Туйқусдан хаёлимни қизларнинг беўхшов кулгиси бузди. Шунда эшик олдида туриб шовқин солаётган тўрт-беш «соҳибжамол»га кўзим тушди. Уларнинг ичидаги ҳаддан зиёд башанг кийинган бир «таннозхон» барча дугоналарини ўзига қаратиб, бор овози билан бўлмагур нарсалар ҳақида гапирар ва бундан ўзича завқланарди. Дугоналари ҳам ўзларига ярашмаган бачкана қилиқлар билан бир-бирини туртишиб, вагонни бошига кўтаришаётган эдилар.

Ногаҳон уриндиқда утирган қариялар, аёллар уларга ҳайратланиб қараётганлигини кўриб қолдим. Шунда аёллардан кексароғи «ахир бу сатанг қизларнинг ҳам ота-онаси бордир. Наҳотки, улар жамоат жойларида қаттиқ гапирин ва кулиш тарбиясизликдан дарак бериши мумкинлигини фарзандларига ўқдиришмас» деб қолди.

Бу янглиг тантиқ, эркатойларнинг касрига қолиб жамиятимиздаги одобли, ҳаёли қизларимиз шаънига ҳам доғ тушаётганлигини ўйлаб, беихтиёр улардан нафратландим.

Сурайё АҲМАДЖОНОВА

Ассалому алайкум, сеvimли газетамиз «Оила ва жамият» таҳририяти ходимлари!

Биз, Тошкент Давлат педагогика институти Бошланғич таълим услубияти факултети талабалари, газетанинг 18-сонида чоп этилган «У кимнинг Абдуллоси» номли ма-

• Акс садо

«У КИМНИНГ АБДУЛЛОСИ»НИ ЎҚИБ...

қолани ўқиб жуда таъсирландик. Тўғриси, бизда Замира ва унинг қилмишларига нисбатан нафрат ҳисси уйғонди. Ўз боласидан воз кечган, унга қарашни, оналик меҳрини бағишлашни истамаган инсонни она деб бўлармиди? Бизнингча, у бундай номга лойиқ эмас, ўз манфаати йўлида жигаргўшасидан воз кечган Замира Абдуллога оналик қилолмайди. Қолаверса, бир кун ораларида гап-сўз ўтиб, Фурқат ва Замира, умуман, бу икки оила сан-манга бориб қолишса, бундан Абдуллонинг беғубор қалби озор чекамслигига қафолат йўқу!

Оллоҳнинг марҳамати кенг. У Замирага яна фарзандлар ато этиши аниқ. У библи-билмай қилган гуноҳини ювиш учун ўшаларни

одобли, комил инсонлар қилиб тарбиялаши керак.

Муҳибжон ва Мунаввархонларга келсак, улар Абдуллонинг ота-онаси, гарчи боқиб олишган бўлсада. Улар 3 йилдан бери Абдуллони оқ ювиб, оқ тараб келишаётган экан, меҳридарёликларни учун уларга тасанно айтимиз келади. Абдулло мана шу оилада қолиши керак, чинакам ота-оналик шарафига мана шулар кўпроқ лойиқ. Зотан, мана шундай олийжаноб инсонлар жамият ҳаётидаги Фурқат ва Замиралар туширган доғларни ювиб, унинг покроқ, гўзалроқ бўлишига хизмат қиладилар.

БТУ факултети педагогика ва психология бўлими талабалари номидан Феруза АБДУРАҲМОНОВА, Нилуфар РАҲМОНОВАлар

СОГЛОМ ЎСГИН, БОЛАЖОН!

Ёзда чақалоқ туғруқхонадан келгандан кейинчоқ уни 20-30 дақиқа ташқарига олиб чиқиш ва 5-7 кундан сунг бу муддатни 1,5 соатга етказиш лозим.

Бола тезроқ кучга кириши, соғлом булиб усти учун у билан жисмоний машқларни бажариш керак. Албатта, гимнастикани врач маслаҳати, руҳсати билан бажарган маъқул.

Болани камқонлик, рахит ўрғанишига йул қўйишлик учун унинг бир ойлигиданоқ унинг қон қўрсаткичларини текшириб туриш ҳамда, очиқ ҳавода кўпроқ сайр қилдирган маъқул.

Еш болаларнинг териси жуда сезгир, майин тук билан қопланган, нозик бўлади. Бола шамоллаганда пластир ёпиштириш мут-

лақо мумкин эмас. Бир парча каноп газламани илиқ ўсимлик мойига мойлаб баданига ёпиштирилади ва устидан горчичник қўйилади.

Ўйинчоқ боланинг ривожланишида катта рол уйнайди. Бола 8-9 ойлик бўлганда, масалан, бармоғини сўра бошлайди. Бунга кўпинча бекор утиргани, зериккани сабаб бўла-

ди. Ўйинчоқ болада ана шундай зарарли одатлар пайдо бўлишининг олдини олади.

Болани йиғлаганда эмас, балки ҳали жим утирганида, энди у ўйинчоқларни уйнамай қўйганида, қўлга олиш керак. Акс ҳолда у кўтартириш учун йиғлаб, айтганини қилдиришга урганади.

ТАШАККУРНОМА

Тошкентдан қариндош-уруғларимни куриш мақсадида Қўқонга борган эдим. Тусатдан тобим қочиб, аҳволим оғирлашди. Опам билан поччам «Тез ёрдам» чақаришиб мени Яйпан шаҳар марказий шифохонасининг жарроҳлик бўлимига олиб келишди. Тун ярим булишига қарамай, навбатчи шифокорлар тажрибали духтирларни чақаришди. Уларнинг курсатган биринчи ёрдамлари билан мен кузимни қайта очдим. Меҳрибон шифокорларнинг ширин сузлари сабаб ҳаётга яна қайтдим.

Мен қўли гул, ширинсухан, меҳригуё шифокорлар Зоҳиржон Комилов, Муътабархон Мадаминова, Орифжон Омонов, Зуҳраҳон Эшназарова, Ижозатхон Темирова, Раъноҳон Абдусаматова, Ҳанифаҳон Худойбердиеваларга уз миннатдорчилигимни билдираман. Қўлингиз асло дард кўрмасин, азиз шифокорлар!

Меҳмонои ВАЛИЕВА,
Ўзбекистон Республикаси
Президенти ҳузуридаги
Давлат ва жамият қурилиши академияси ходими

ПАЗАНДА МАСЛАҲАТИ

зилиб кўрилса ёйилиб кетмайди.

Олча, қулпнай каби мевалардан мураббо тайёрлашда меваларни аввал совуқ сувда ювиб, сўнгра данагидан ажратиб сирли идишга солиб, устидан мўлжалдаги шакларнинг ярмини сепаиб 5-6 соат тиндириб қўйилади.

Тиндириш мобайнида чиққан мевашарбатини мураббо пишириладиган идишга қўйиб, қолган шакларни аралаштириб бирга қиём пиширилади. Қиём тайёр бўлганда меваларни солиб паст оловда 20-30 дақиқа қайнатилади. Унутманги, ҳар қандай мева 20-30 дақиқада пишади. Агар шу усулда пиширсангиз мураббонгиз чиройли нимпушти ва қизғиш рангда бўлади.

Тайёр бўлган мураббони совутиб шиша банкаларга солишда унга 1-2 чой қошиқ ванилин қўшсангиз, мураббо хушбўй хидли бўлади ва узок сақланади.

Арчилган сабзавотларни узок вақт сувда сақла-маслик керак. Чунки унинг таркибидаги минерал моддалар эриб сувга чиқиб кетади.

Сабзавотларни ичи сирланмаган, занглайдиган мис идишларда қайнатиш мумкин эмас.

Лавлаги нўхат, сабзидан ташқари барча сабзавотлар тузли қайноқ сувда пиширилади. Чунки нўхат тузли сувда пиширилса, қаттиқ бўлиб пишади, сабзи ва лавлагининг мазаси бузилади.

Сабзавотларни пишираётганда уларнинг табиий рангларини сақлаш учун яшил сабзавотларни шарақлаб қайнаётган сувга солинг, лавлагининг ёрқин қизил тусини сақлаш учун сирка билан димланг. Сабзи ва пиёзни барча масалликдан олдин қовуриш керак.

Гуруч, сўк таркибидаги ёғ оксидланиши натижасида аччиқ таъм беради. Шунинг учун уларни пиширишдан аввал илик, сўнгра иссиқ сувда ювилади.

Ёғнинг яхши доғланганини билиш учун капгир билан секин шопириб кўрилса, ёғ томчилари тиниқ ялтироқ тусда бўлади.

Карамни қайнатиб пишираётганингизда ҳиди чиқмаслиги учун қозонга икки бўлак оқ нон солиб юборинг. Ёки сиркага намланган латтани қозон оғзига ёпиб сўнгра қозон қопқоғи ёпилади.

Картошкани қовуришдан олдин уни 5-10 дақиқа иссиқ сувга солиб, сўнгра қовурсангиз тез пишади ва қизғиш чиройли тус олади.

Дилбар тайёрлади

АКЦИЯ ИКТИСОД ТАЯНЧИ! MILLIY INVESTICIYA FONDI. Миллий Инвестиция Фонди. Tel 39-16-56. Fax 39-17-63.

ТАБРИКЛАЙМИЗ!

АДОЛАТХОН!

Бугун сен улгайдинг яна бир ёшга. Доимо соғ бўлгин киргин юз ёшга.

Илк мактаб ёшига, қўйибсан қадам. Туғилган кун қутлуг, бўлсин сингилчам.

Муборак бўлсин етти ёшинг, Ҳар доим тошдан бўлсин бошинг!
Опанг Асалхон, Адибахон

Азиз синглим Умидахон!

Сен туғилган муборак кунда кўз очган офтобинг чарақлайверсин. Сенга бахтиёр кунлар ва ёруғ хаёллар тилаб, аканг **Мақсудбек ЖАББОРОВ.**

Ҳурматли ва сеvimли шоирамиз Умида опа АБДУАЗИМОВА!

Сизни 1 июн — таваллуд айёмингиз билан табриклайман, узок умр, ижодингизга барака, фарзандларингизга соғлик, оилавий хотиржамлик тилайман. Кўнглингизни баҳорий кайфият мудом тарк этмасин, **деб синглингиз ГАВСИЯХОН.**

«Оила-279» тартиб рақамидоғи абонент оила қўрганлиги муносабати билан табриклаймиз. Оилангиз қошонасида сизларга бахтдан тахт, садақатли умр тилаймиз.

ТАҲРИРИЯТ

«Айтишларига қараганда, утюг туркий сўз эмиш. Шу ҳақда маълумот берсангизлар».

Ойдин Ҳотамова,
уй бекаси

Утюг ҳақиқатан ҳам туркий сўз бўлиб, утлик (ичида ути, олови бор) деган маънони билдиради. У Маҳмуд Қошғарийнинг «Девону лугати турк» асарида ҳам келтирилади.

Қизиги шундаки, кейинчалик бу сўзлар руслар орқали Оврупонинг бир қанча тилларига кириб келади. Ва ниҳоят яна узимизга қайтади.

Ҳақиқатан ҳам сўзлар тарихи қизиқ, худди утюг сўзи сингари кирпич сўзи ҳам асли туркий бўлиб «карвич» шаклида ҳозир Хоразм воҳасида қўлланилади.

«Айтишларича, Каспий денгизи тарихда жуда кўп ном билан юритилган экан. Шу тўғрими?»

Б. МАРДОНОВ,
Қарши шаҳри

Ҳаққатдан ҳам Каспий денгизининг ҳозиргача 70 дан ортиқ номи маълум.

Денгизнинг баъзи номларини келтириб утамыз: Хазор денгизи, Сарой, Ҳаволин, Албан, Боб, Дарбанд, Қузгун, Хоразм денгизи, Туз, Ширвон денгизи, Форс, Гуржистон денгизи, Обаскун, Сома, Гургон, Журжон, Гиркон, Варкон, Дайлом, Табаристон, Мозандарон, Чуркон, Авар, Гарбий, Шарқий денгиз ва бошқа номлар билан бу сув ҳавзаси машҳурдир.

Юқорида келтирилган номларда бу денгизнинг тарихи ва тақдири акс этгандай кўринади. Чунки, Каспий денгизининг ҳозирги номи ҳам унинг ёқасида

қадимдан яшаб келган касбий халқ билан боғлиқдир.

«Пахта толаси саноатда кенг қўлланилиши бизга маълум. Пахта, зигир толаларидан ташқари яна қандай ўсимликлардан тола олинади».

Р. ЙЎЛДОШЕВА,
Тошкент вилояти

Пахта ва зигирдан ташқари тола олинadиган ўсимликлар дунёда жуда кўп. Мисол учун қамишсимонлар оиласига кирувчи осока ўсимлигининг 3 хилдан ўсимлик жуни олинади. Шулардан бири қамишсимон осока «Мейера». У Байкалорти ботқоқликларидега усади. Қамишсимонлар орасида энг яхши «қизил ука», ёки «қизил томир». Булар Уссурия ва Амур дарёлари ҳавзаларида усади.

Жанубий Хитойда кўп йиллик юма ўсимлиги усади. Табобатнинг бу эҳсонидан хитойликлар кенг фойдаланиб, унинг ҳар гектар майдонидан бир тоннагача тола олишади ва бу толалардан жуда пишиқ матолар ишлаб чиқшади.

*Сўнги
устун*

**ПОЛИНЕЗИЯ —
ОРОЛЛАР ЎЛКАСИ**

Австралиянинг ғарб томонида кўплаб ороллар мавжуд. Улар умумий ном билан Океания деб аталади. Унинг каттагина қисмини Полинезия ороллари ташкил этади.

Полинезияда ҳамisha кун иссиқ бўлгани учун аёллар пўстлоқдан тайёрланган юбка кийиб юришади. Бу юртда аёлларнинг қип-яланғоч юриши уят ва одобсизлик ҳисобланади. Лекин улар кўкракларини ҳеч нарса билан тўсмай, раверсалар ҳам биров бир нарса демайди.

Полинезияда болалар 10 ёшдан мустақил ҳисобланишади. Улар бир неча кунлаб уйларига келмасалар ҳам ота-оналари хавотирланиб излашмайди. Катталарнинг ёш болалардан маслаҳат сўраб туриши одатдаги ҳол ҳисобланади.

Бу ердаги урф-одатларга кўра, бева бўлиб қолган аёл марҳум эрининг ака-укаларидан бирига турмушга чиқиши шарт. Бир эркак бир неча хотин олиши мумкин. Эркаклар сони аёлларга нисбатан анча кўп бўлган Маркиз оролида эса, аксинча, бир аёлнинг уч-тўртта эри бўлишига одатдаги ҳол сифатида қаралади.

Бадавлат, ўзига тўқ оилалар фарзандларининг тезроқ семирishi учун қоронғи уйда боқишади. Уларнинг қадди-қомати келишган бўлишига жуда жиддий эътибор беришади.

Полинезияда чўчка, тошбақа, товуқ ва балиқ гўшларини аёллар ейиши қатъиян тақиқланган бўлиб, буларни фақат эркакларга истеъмол қилиши мумкин.

Бу ерда аёлларнинг қайиқда денгизга чиқиши тақиқланган. Чунки фалокат босиб қайиқ ағдарилиб кетса борми, аёлларнинг пўстлоқдан тайёрланган юбкалари сувда эриб, улар қип-яланғоч қолишлари турган гап.

Полинезияда ёшлар балоғатга етганлари ҳамона турмуш курадилар. Бунда йигитнинг ўзи кизни кига совчиликка боради. Йигит қизнинг ота-онасига ёқса бўлди, тўй тараддуди бўланади.

Бу оролда болалар тарбияси билан асосан чол-кампираш шуғулланишади.

«Чипор тўп» янгиликлари

ФУТБОЛЧИЛАРМИ ЁКИ...

Германия миллий терма жамоаси футболчиси Маурицио Гаудино бир гуруҳ автомобил эгалари томонидан каттагина суғурта пули олиш ниятида махсус уюштирилган «машина ўғирликлари»га бош қўшганликда айбланмоқда. Мангейм шаҳри суди уни икки йил шартли қамоқ жазосига ва 180 минг немис маркаси миқдоридега жарима тўлашга ҳукм қилди.

Ҳозир Шотландиянинг «Глазго

рейнжерс» клубида тўп сураётган Пол Гаскойн кузда Италияга қайтадиган бўлиб турибди. Сабаби, у шу мамлакат биринчилигида қатнашувчи «Лацио» жамоаси таркибида ўйнаган пайтида Лино Нанни исмли сураткашни ўласи қилиб дўппослаган экан. Бечора сураткаш бир ой шифохонада ётган. Рим шаҳри суди ушбу жиноий ишни октябр ойида кўриб чиқишни режалаштирган.

БУ БЎЛГАНДИ, БЎЛГАНДИ...

Аввал хабар қилганимиздек, футбол тарихи ва статистикаси Халқаро федерацияси ходимлари 1934 йилги жаҳон чемпионатининг саралаш босқичида италияликлар Греция терма жамоасидан жавоб ўйинини «сотиб олган»лигини аниқлашган эди. Уша йиллари Греция терма жамоаси таркибида ўйнаган футболчиларнинг беш нафари ҳозир ҳам ҳаёт экан. Улар италияликлар 400 минг драхмага ўз мамлакатлари футбол федерацияси Афина шаҳри марказидан штаб-квартира учун бино олиб беришганини, яна 300 минг драхмалик чек ҳам берилганлигини тасдиқлашди. Инкор этиб бўлмас далилларга эга бўлган футбол тарихчилари ФИФА олдига Италия терма жамоасини 1934 йилги жаҳон чемпиони унво-

нидан маҳрум этиш масаласини кўйишмоқчи.

КЕЛИШОЛМАЙ ҚОЛИШДИ

«Уорлд соккер» журнали томонидан ўтказилган сўров натижаларига кўра, 1995 йилнинг энг яхши футболчиси деб тан олинган Жанлука Виалли Италия терма жамоаси бош мураббийси Арриго Сакки билан келишолмай қолди. Бунга Виаллининг турли масалалар юзасидан ўз фикрини ҳеч иккиланмай очиқ-ойдин билдириши, дилидагини тилига чиқаришдан қайтмаслиги сабаб бўлди. Саккининг айтишича, Виаллисиз ҳам терма жамоада яхши футболчилар бисёр. Англияга ҳам ўшалар боришади.

КИМ КУЧЛИ?

«Динамо» (Бухарест) клуби бош мураббийси Мариан Бондра мамлакат ички ишлар вазирлигидан «қандай қилиб бўлмасин, жамоамиз 1996 йилги чемпионатда «Стяуа»дан юқорироқ ўринни эгаллаши шарт» деган мазмунда буйруқ олди. Маълумки, ўтган йилги биринчиликни «Стяуа» чемпионлик унвони билан, «Динамо» эса бор-йўғи 4-ўрин билан яқунлашган эди. Буни ИИВда МВ олдига бўрўларига пугур етгандек қабул қилишди ва юқоридаги буйруқ юзасига келди.

Оламда гап кўп

ИТ ВАФО...МИ?

Халқимизда «Ит вафо...» деган нақл бор. Лекин уша итнинг томirlарида бурининг қони оқаётган бўлса, бундан ортиқ жафо йўқ экан. Австриялик олимлар тажриба тариқасида немис овчаркасининг кучукчасига бурининг қонини қуйишган эди. Каттароқ булгач уни чўпонларга беришди. Фожеани қарангки, биринчи кунийёқ у учта қуйни «саранжомлади».

Муассисларимиз:

Ўзбекистон Республикаси Хотин-қизлар кумитаси, Болалар жамғармаси ва «Соғлом авлод учун» Халқаро хайрия жамғармаси

БОШ МУҲАРРИР:

Абдукарим РАҲИМБЕРДИ

Газетамиз бош хомийси:

Ўзбекистон «Матбуот тарқатилиш уюшмаси» ассоциацияси

МАНЗИЛИМИЗ:

700083, Матбуотчилар кўчаси, 32-уй.

Телефон: 36-54-80, 34-86-91
Абдурасул ПАРДАЕВ
набатчилик қилди
Обуна индекси - 64654
Руйхатга олиш № 33
Буюртма Г-0270 21597 нусхада чоп этилди. Офсет усулида босилди.
Формати А-3, ҳажми 2 босма табоқ.